

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostortutca 1861. sz.

Kiadó hivatal:

Középteza, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr., s minden hirdetés után 30 kr. bályegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollseile 22. sz.) és Hasenstein és Voglernál (Wollseile 9. sz.).

Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königsasse Nr. 60.)

Nyilvántári cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez eszindendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. n.

kedden, csütörtökön és szombaton délfen.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Pest, május 16. 1868.

(D.) Az itteni lapokat most a nagy önszámúzottnek a pécsi választókhöz írott utóbbi levele foglalkodtatja, melyet a szélsőbal közlönye, mint a mely párt legnyitabban Kossuth politikáját követi — közrebocsátott.

Három nézet emelkedik ki ezen levél s általában azon politika irányában, melyet e levél írja inaurulált.

Első, mely ahoz legközelebb áll, a két szélsőség, u. n. a magyar szélsőké, és a magyarok iránt gyűlölettel viseltető szlávoké, kik nemzetiségi szempontból Magyarországot az oroszok vagy délszlávok kezére kívánván játszani, a mostan megalakult alkotmányosság felforgatására egyetértének a magyar szélsőkkel, s tömjént gyujtanak most azon férfunak, kit 1848/9-ben gyűlöltek és kárhoztattak, s kinek akkori politikája Magyarország függetlensége ellen éppen a szlávok druz és maronita féle vérontást folytattak.

Ha semmi más bizonyíték nem volna ezen politika veszélyességére hazánk irányában, meggyőzhet minket magyarokat annak mostani veszélyességéről az, hogy fajelleneink biztatják azon politikai iránti rokonszenvre a magyar rajongókat, s ők, kit Kossuth politikája ellen szemben velünk a vérmezőn küzdve átkozták, most Deák Ferenczet átkozták, s átkoznának minden teremést, ki oly politikát üz, mely a magyar nemzetet fenmaradáshoz s jóléthez vezet.

A szláv lapok hangját követik a szélsőbb román lapok is, igen természetesen ezen rajongó emberek szintén zavarba akarnák hozni a magyar alkotmányt, azt be nem látva gyűlöletük korlátolt látkörében, hogy utánunk nem ők, hanem a szlávok következének. Így az „Albina” román lap még amugy fölhányja, hogy Andrassy és Klapka, kiket Kossuth emelt ki, most ellene vannak. Hanem kívánánk, nyilatkoznék az „Albina”, inkább óhajtaná-e, ha egy oly Magyarország lehetne ma, minőt Kossuth ápril 14-ken decretált? Valjon készek volnának-e a románok velünk vállvetve állani ki a harczt azok ellen, kik a practica sanctio jogán Magyarország teljes elszakadása ellen sikra lépének?

Semmi okunk sincs valamely nagy buzgalmát feltenni a román és szláv agitatoroknak azon Magyarország irányában, melyet Kossuth politikája követel, s mely a magyar nemzetnek lehet ugyan távolabbi ábrándja, de nincs összhangzásban positív törvényeivel, s homagialis esküvel.

Hogy azonban ily politika ma vést hozóbb volna reánk nézve, mint volt 1849-ben, azt éppen a szláv elemek magatartása is bizonyítja, de igen az is, hogy Európa minden államai más rokonszenvvel vannak azon politika iránt, melyet Beusz és Deák vezettek, mint az iránt, melyet akkoron Staudion decretált.

Amazt kárhoztatta Európa, ezt helyesli, s magasztalja, s mindamellét, hogy azt kárhoztatta, elnézte az orosz gazdálkodást Magyarországon inkább, hogysem itt egy szükséges állam felbomlásnak induljon; most midőn azon viszonyt, melyet az 1867-diki kiegyezés alkotott, egész Európa applaudalta; mi rokonszenvet remélhetne a magyar az európai népektől, ha e viszonyt mindjárt ismét felbontani s az Ausztriával oly nehezen kivívott egyetértést felforgatni törekednek azért, mert az mindkét részről áldozatokat követelt?

Ily könnyelmű politikát egyesek igen, de nemzet nem izzhat. Ha azt mondották volna itt benn húsz év alatt: inkább veszen a világ, mi maradunk ápril 14-ke mellett, akkor lehettünk volna dicső martirok, a népek eszelősöknek is tarthatnak volna; de mi azt mondottuk, hogy a practica sanctio kötelez minket, kötelezi a dynastiát, adja vissza ő Felsége a nemzet jogait, s élvezze a nemzet homagialis kötelesegeit, azt mondottuk húsz év alatt, hogy az alkotmányossá tett Ausztriával közös ügyeinket kiegyenlítettük, s a status-terhekre nézve segínyt nyujtunk, hogy jólétünk itt és túl össze ne roskadjon.

A mit ígértünk, végrehajtottuk, kiegyeztünk, s az absoluthatalom megtörtött. Alkot-

mányunk van, a mit a szláv és román, valamint a magyar szélső lapok agitációira fel nem adunk; alkotmányunk, melytől függ jövő jólétünk, s melynek felforgatása a magyar nemzet újabb véres küzdelmébe, százezerek halálába, s újabb rémkorszak sötét s gyászos éveibe kerülne.

Közelebb láttuk a retentő leczkét, hogysem a paradicsomi kigyók szavára megtánorodjunk, s így a szláv és román izgatók minket nem fognak oly irányra lelkesíteni, melyben ők minket legkevésbé követnének.

A balközép orgánjai nem rajonganak e politikáért, ők szintén nem foglalják dogmájukba ápril 14-ét és vallják a practica sanctiót, hanem a „Hon” mindamellét nem mulasztja el igazat adni a pécsi levél azon tétéleinek, melyek korteskedésül szolgálnak a jövő választásokra, nem mulasztja el inteni a választókat, hogy ne olyakat válaszszanak, kik a mostani kivívott alkotmány barátai.

Természetes, hogy a „Hon” olyakat sem akar, kik ápril 14-ének barátai, hanem közből, s itt aztán önmagára talál.

A „Pesti Napló” nem bajlódik a jövő választásokkal, bizza azt a nép józan eszére, s törvény- és rendszeretéről, mely annak idejében újból meg újból próbára lesz téve, nem engagirozza a népet saját pártja számára, hanem neki megy a pécsi levél elméletének, felmagasztalja irójának gyönyörű stíljét, s nem lankadó phantasiáját, de egyszersmind kimutatja, hogy ezen eszmékkel Magyarországot megtartani nem lehet, de igen a dicső önfeláldozáshoz s halálhoz vezetni. Az egyén feláldozhatja magát, de egy nemzetet vérdra hurcolni nem lehet, nem szabad.

Mi alatt időszakonként így röpienek be Turinból egy-egy kanécot, melylyel a közvélemény közegei felfogásuk szerint bálnak el, mignem elalszik, azalatt csendesen foly az országgyűlés működése.

A pénzügyi bizottmány folyton folyvást el van foglalva a budget megvizsgálásával, míg a törvénykezési bizottmány a polgári pörrendtartás nagy és fontos művét már befejezte, s be is nyujtotta a háznak. A horvátok szintén elkészíték a kiegyezkedési félételeket, melyek most állanak lythografia alatt, s közelebről fognak a magyar bizottmány discussioja alá kerülni.

És tárgyak merülnek fel, melyekben minden pártárnyalat együtt szavaz, s a közönség távolról se higgye azt, hogy a különpárti képviselők közt oly dühös és gyűlölköző harc folya, minőt néha a journalistika visszatükröz, Hisz ők a végén is mind magyarok és hazájokat, s abban mint nemzet fia egymást szeretik. Csak a szélsőbal némely tagjai közt találhatni catilina, s szemben velők a többi párt hevesb tagjai közt ciceroi szenvedélyességre egymás irányában.

A nemzet, mely nagy balsorsában egyetértett, jobb sorsában ha vitakozik is külön nézetek mellett, de egymást testvérileg szeretni meg nem szünend, s míg a lapok az ellenkező pártok capacitásait is fitymálják, addig a parlament tagjai örvendenek a külön pártokban emelkedő capacitásoknak, mert minden emelkedő szellemi képesség a közös nemzet clenodiuma.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése május 16-án.

Napirenden: Végleges megszavazása az alföld-fiumei vasút tárgyában elfogadott törvényjavaslatnak és engedély-okmányoknak. Az erre vonatkozó jegyzőkönyvi pont bitelesítése. A Magyarország, Horvát- és Tótországok közt fennforgó kérdések ügyében kiküldött országos küldöttség jelentése. A főrendek üzenete a veretendő pénzek alakja, belértéke és súlyáról szóló törvényjavaslat tárgyában.

Elnök bejelenti a háznak a sajtóügyi közzaváló Ráth Károly úrnak azon folyamodványát, melyben kéri a képviselőházat, miszerint előleges engedélyt méltóztatassék adni, hogy Böszörményi László képviselő, mint a „Magyar Ujság” szerkesztője, az e lapban a félegyházi ismert eseményre vonatkozó cikke, és Kossuthnak a ház elnökéhez intézett lemondási levelének közlése által elküvetett sajtóvétsége miatt — perbe fogathassék. A kérvény a 10-es bizottsághoz tétetik át.

Radich Ákos az iránt intéz interpellációt az

összes miniszteriumhoz, hogy Fiumét Magyarország költségvetésében miért csatolta Horvátországhoz.

Mikó Imre gróf kívánatára az interpellatio irásban adatik ki a miniszteriumnak.

Berzenczey László a következő interpellatiót nyujtja be:

Interpellatio

az erdélyi vasút ügyében.

Tekintetbe véve, hogy az Aradon és Nagyváradon át Erdélybe vezetendő s az országot határáig közepén átmetsző vasútvonalok kiépítésének s az oláhországi vonalokkal összeköttetésének kérdése még mind határozatra vár;

tekintetbe véve, hogy az erdélyi vaspályának a batárszélekig való kiépítése nemzetgazdasági szempontból is égető szükségé vált;

tekintetbe véve, hogy az 1867-ik évben 867. szám alatt kelt miniszteri emlékirat ezen szükségét felismerte, midőn abban az erdélyi vasút kiépítését a legelsőnek határozta;

tekintetbe véve, hogy a Csernovieztől Moldván át Galacznál a Dunáig, eshetőleg a Fekete-tengerig vezetendő vasútvonalok építésének előbb megkezdéséből az erdélyi vasútra káros következményektől lehet tartani;

tekintetbe véve, hogy az egész ország, valamint az irány-választásra, ugy a gyors keresztülvitel szükségességére nézve kívánatát tisztán és kétségtelenül nyilváníttotta;

végre tekintve azt, hogy a miniszterelnök ő nmlga által f. évi márczius 30-án a magas képviselő ház elé terjesztett vasúti törvényjavaslatokban az Erdélyt illető vasúti javaslat hiányzik, bátorkodnak alórlitak a magyar közlekedési miniszteriumhoz a következő méltányos kérdést intézni: mikor szándékozik a magas kormány az erdélyi vaspályá építése kérdését a magas képviselőháznak előterjeszteni alkotmányos megvitátást végett?

Berzenczey László és Dózsa Dániel,

m.-vásárhelyi orsz. képviselők.

Mikó Imre gróf közmunka- és közlekedési miniszter: Igen röviden fogok a t. képviselő úrnak válaszolni. Tudva van a t. ház előtt, hogy a nagyváradi brassói vasútvonalnak N.-Várad-Kolozsvárra eső részén az előmunkálatok és számítások már a befejezés pontján állanak; sőt azon két szakasznál már a földmunkálatok tetteg el is készülték. A mint az előkészületi és mérési munka be fog fejezteni, a kormány azon helyzetbe jövend, hogy azon mérnöki erők egy részét, melyek eddig ott voltak elfoglalva, a Kolozsváron túl eső rész tanulmányozására és a vonalozások megtételére fordíthassa. Ezen munkálatok eredménye fogja meghatározni azon időt, melyben a miniszterium a törvényjavaslatot a t. ház elé terjesztheti. (Helyeslés.)

Berzenczey László a miniszter szavaiban bizva, megelégszik a felelettel.

Ezután véglegesen elfogadott az alföld-fiumei törvényjavaslat.

Következik a horvát ügyben kiküldött bizottság jelentésének tárgyalása; mit Deák Ferencz döntött el.

Az ülés vége fél 1 órakor.

A főrendiház ülése május 16-án.

Napirenden van a görög keleti vallásnak ügyében kelt törvényjavaslat.

B. Eötvös József vallás- és közoktatási miniszter ajánlja a törvényjavaslat elfogadását.

Maschirevics Samu szerb patriarcha beszédéből a tiltakozás egy neme tűnik fel, mennyiben csak úgy járul a törvényjavaslatához, ha az egyházának jogaiba nem ütökzik.

Siaguna András megelégedését fejezi a törvényjavaslat fölött s ajánlja annak elfogadását.

Többen szoltak még a tárgyhöz, míg végül a törvényjavaslat általában s némi módosítással részleteiben is elfogadott.

A Három- és Miklósvárszekben megalakult Deák-párt programja.

Midőn Három- és törvényesen egyesült Miklósvárszekben a Deák-pártot megalakultnak nyilváníjuk, kötelességünknek ismerjük e tényt a nyilvánosság elébe vinni, s egyuttal felfejteni az okokat, melyek politikai meggyőződésünknek alapul szolgáltak, az elveket, melyeknek befolyásuk alatt reméljük és hisszük hazánk felvirulását, s melyek szerint mint párt ezután eljárásunkat intézni fogjuk.

1848 hazánk történetének korszakot alkotott. Az újabbkori polgáriadosás elvei, melyeknek ildomos alkalmazásuk és kifejtésektől függ hazánk szellemi és anyagi felvirágása, sőt létezése — törvényeinkben akkor találtak első tiszta kifejezést.

De csak az uralkodó szent személye által összekapcsolt birodalom különböző természeti két részei közt, sőt hazánk területén is képzelt vagy való okokból — mit megítélni a historia feladata — kifejtett szerencsétlen események a korszerű javításokat feltételező üdvös elvek életbeléptetését lehetetlené tették, s hazánk a szabadság dicső harca után, azon gyászos végeredményre jutott, hogy 18 évek lefolyása alatt a németesítés és jogeljárás téves elméletéből kifolyt s egymást felváltott provisoriók által az erkölcsi és anyagi süllyedés örvénye felé naponkint közelebb sodortott, sőt létezhetése is hazánknak, mint a monarchiának mind inkább kérdésessé válni látszott.

Ily válságos helyzetben egyetlen czél szerű és biztos mentőszó volt a monarchia két tele közt a kölcsönös érdekek alapjáni kiegyezés s hazánk, mely közel két évtizeden át passiv magatartása által az elnyomás és megsemmisítés minden nemei ellenében a ki- és összetartásnak nagyszerű és sikeres példáját mutatta fel, a békét és kiegyezést saját érdekében, a practica sanctio alapján óhajtott, s nagytitást nélkül mondhatni, ez óhajítás a palotáktól a kunyhóig általános volt, sőt a következtetés után ítélve, a birodalom másik felét is hasonló szükség érzete vezérelte, s a monarchia egymástól független részei közt kibékülésnek és szövetségnek szüksége elismertett.

Midőn Deák Ferencz, hazánk nagy fia, a kibékülés zászlóját kezében lobogtatta, mind az országgyűlés, mind a közszükség érzetéből kifejtett közvélemény által hatalmasan támogatott. Az országgyűlés nagytöbbségének közreműködése által így hozattak több, a kibékülést eszközölő üdvös törvények, s ezek közt különösen a 12-dik törvény-cikk, mely a paritás alapján a Szent István királysága és örökös tartományok közti legfontosabb kérdések megoldását foglalja magában.

Voltak s vannak ma is köztiszteletben álló hazafiak, kik a fennebb említett törvényben letett delegatio eszméjét hazánkra károsnak állítják. Állítják azt is, hogy a delegatio által hazánk függetlensége részben feladva, eljátszodva van, s ez intézmény életrevalóságát is tagadják.

De mi ezen aggodalmakat nem osztjuk, sőt éppen ellenkezőleg azt hisszük és valljuk, hogy a delegatio hasznos és czél szerű, mert teljesen megfelel annak, a miért felállított, s általa semmi jog sem áldoztatott fel; de a mi már magában is nagy nyereség, a homályosok tisztába hozattak, szélesbítették, sőt a 48 előtti kort tekintve újak is léptettek életbe, melyek mind az alkotmányosságunknak, mind a függetlenségünknek újabb s biztosabb garantíát nyujtanak. A mint ezeket a delegatio feletti tanácskozás alkalmával több jeles hazánkfiai s különösen Deák Ferencz a meggyőződésig kimutatta és bebizonyította azt is, hogy a mohácsi szerencsétlenség után hazánk a mostanihoz hasonló önállást, függetlenséget nem élvezett.

A közelebb Bécsben lefolyt közösgyi tárgyalások a delegatio intézménye életrevalóságát fényesen igazolták, valamint azt is, hogy az intézmény a jövőnek utjában nem áll s további fejlődését nem gátolja.

A Deák Ferencz s ötlet pártoló jobb oldal ildomos politikája állította helyre a trón és nemzet közt, fájdalom, mindkét fél kárára sokáig nélkülözött bizodalmat, melynek kifolyása lett 48-iki alkotmányunk helyreállítása, s a politikai foglyoknak megszabadulása, száműzött hazafi társainknak hazajöhete, s mindenkifelett a törvényesség diadala az önkény és erőszak felett.

A bizalom sugarai áthatottak a birodalom más felébe is, melynek természetes következménye lett a kölcsönös érdekek méltányos kiegyenlítése, a paritás alapján s a két fél, mely eddig képzelt, vagy való okokból egymással mint ellenség állott szemben, ma mint barát, és szövetséges kezeltfogva halad azon uton, melyen a birodalom jóléte és hatalma elérhető.

E tény, mely a szabadságnak és mérsékelt-ségnek bélyegét hordja magán, az európai nemzetek sympathiáját nyerte meg részünkre; mert hazánk ez által csalhatatlan bizonyítványt és kezes-séget nyujtott arról, hogy a magyar mint a harcban erős, ugy a béke és polgáriadosás művében is az európai műveltség színvonalára emelkedni képes. Mit a nemzet a legnagyobb erőfeszítéssel és hősiés áldozatok árán fegyverrel kivívni nem birt, azt 1867-ben erkölcsi erővel és eszélylyel visszazserezte.

Minékutána nemzetünk Isten kegyelmével Európa jelen helyzetébe, hazánk fekvése, külső és belső viszonyai tekintetében s a lehető jobbat elérte, — mert önsorsának ura lett — teljes remény-

nyel és bizalommal vagyunk, hogy a többi nemzetünk életébe vágó fontos kérdések is a jelen és jövő szükségének megfelelő és kielégítő módon fognak megoldatni.

Ezen s több felhozható okok birtak arra, hogy a Deák Ferencz bíres vezérsege alatti országgyűlés többségének elvét és politikáját meggyőződésünk szerint helyzetünkben egyedül helyest és célravezetőt, magunknak is valljuk, s míg az eddig követett uton halad, tehetségünk szerint támogatassuk, hatalmunkban álló minden törvényes eszközökkel.

S midőn pártunk zászlójára e nagy nevet felirtuk, erkölcsileg elkölvezettnek éreztük magunkat arra is, hogy mint az elveken ugy azoknak alkalmazásában és minden eljárásainkban a nagy hazafit és országgyűlési jobboldalt kövessük.

1868. május 4 kén a párt által helyben hagyatván, megerősítették. — Seps-Szent Györgyön. Páncsoti József, Tóth Mihály, korelnök. jegyző.

Levelezés.

Tordamegye évnegyedes bizottmánya Szász-Régenben május 11- és 12-én 1868. Báró főispán ur ömltsága megnyitó beszédét éljenzések között végezvén, Ő Felsége a királyné szerencsés szülése alkalmából felirat indítványoztatott, mely a bizottmány által alkalmá nyilván ezen örvendetes jelenység felett Felséges királynéknak aránti, e megye összes lakóinak örömet és háláját talmócsolni, a legnagyobb lelkesedéssel fogadtattott.

B. főispán ur ömltsága megnyitó beszédében híven előadta azon nevezetesebb eseményeket, melyek a mult gyűlés óta megyénket illetőleg előfordultak. Erre a napi rendre jóit tárgyak adattak elő főjegyző által, melyek közül rövidség okáért a főbbeket kívánom csak elősorolni, u. m.:

1-ször. Örvendetes tudomásul vette a bizottmány, miszerint egy Tordán építendő megyeháza felépítése közel kilátásba van helyezve.

2-szor. Hogy az adósságrti személyes fogság enyhítettett.

3-szor. Hogy az annyira szükséges urbéri törvényeszkök felállítására soká nem fog késmi.

4-szer. Hogy a kebli pénzárta a maga idejében megvizsgáltattott és rendbe találtattott.

Ugyancsak ezen gyűlés folyama alatt végül olvastattott Gyéres városának önkormányzata vizsgálata végett az országgyűléstől, a belügy-miniszteriumhoz áttett s onnan némely pontok felvilágosítása tekintetéből a tisztséghez leküldött s a tárgy fontossága miatt kérsére egy a mult gyűlés bizottmánya által kiküldött főbizottmánynak véleményes tudósítása, mely véleményes jelentést a megyei bizottmány helyeslélvén tartalmulag elfogadta, s annak alapján a főméltóság felől magyar miniszteriumhoz a helyzet állásáról felvilágosító felirat elhatározattott, egyszersmind a bizottmány jegyzőkönyvileg rosszalását fejezte ki, azirt ügyben Gyéresiek által aláirt kérvényben a mltságos b. főispán ur és a megyei tisztség ellen, minden helyes ok nélkül használt gyanusítás és sértő kifejezések miatt.

A második napon az első ülésről készült jegyzőkönyv felolvastattott hitelesített, s némely kebli ügyek, indítványok stb. tárgyalása után a mltságos b. főispán ur azon nyilatkozat mellett rekesztette bé a bizottmányi gyűlést, miszerint időnként a felsőkörletben is fog bizottmányi gyűlést tartani, ezekután szünni nem akaró éljenzések között hagyá el a gyűléstermet.

Fel kívánom említeni, mint igen fontos jeleniséget, hogy az első gyűlés bezárása után országgyűlési képviselőnk b. Huszár Károly ur, jelen volt választóinak az országgyűlés folyamáról részletes és felvilágosító előterjesztést tett, kiemelte főleg azon sok oldalú nehézségeket, melylyel a hongytilésnek és a kormányknak küzdenie kell és azt, hogy mennyire veszélyes a mostani oppositio tulzása, s hogy választóinak tett ígérétet nemcsak, hogy híven megtartotta, de a fennebiekből kifolyólag most még erősebben ragaszkodik zászlójához. Mely nyilatkozata általános helyesléssel találkoztott.*

Továbbá ugyan az első naponi ülést fényesen rendezett főispáni ebéd követte, melyen a jelen állomásozó katonai tiszti kar is hivatalos és jelen volt, a hol az összetartás és testvéries egyesülés a különféle nemzetiségek között annyira derülten nyilvánult, hogy nem lehet ehhez hasonló alkalmat esmerünk. A folytonos lelkesült toasztokban s éljenzésekben a bizalomnak, szeretetnek hü és összefüggés képei látszóttak, a koronás király, királyné felelős kormányunk összes személyzete a legönzestelenebb, legbülesebb hazafi és államférfi Deák Ferencz és megyénk közszereketében álló kedvelt főispánunkhoz.

Nagy figyelmet érdemel a helybeli luth. lelkész Kinn János urnak hazánk és alkotmányunk fejlődése felett tartott ékes toasztja, melyet óhajtuk, hogy a szász nemzet politikai programjának elfogadjon. Minden cselekedetben és ajkon e jelző hangzott el „egyetértés, testvéri szeretet, éljen a haza, éljen a király!!!” K.

*) Üdvözöljük Tordamegye híggadt közszellemét s nem kételkedünk, hogy az hü lesz önmagához a jövőben is. Szerk.

Szászváros, május 13-kán, 1868. — Addig és addig várjuk a dolgok új rendjének bekövetkezését, míg a hosszas várakozásban közömbösökké váltunk minden iránt, a mi megrázó hatással nem bír; ámde, ha egy ily esemény következik be, mint egy fölviannyozva éreztük magunkat, összeesdültünk újsághajhászás kedvéért is, vagy mert egykedvű életünkben szorakozást nyújtó időöltés kínálkozik.

Ily eseményt okozott a napokban a comes helyettesnek körünkben megjelenése. Kolozsvárról jöve május 10-kén délután 4 órakor lépte át városunk határát, hol tanácsai elnök Nagy Ignác által fogadtatván, a szokásos üdvözlések után a tanácsai elnököt kocsijába maga mellé véve, 16 szekér s a város végén őt váró bandérium kíséretében szállására, városi orátor Schenk József házához hajtattott. Szállása kapujánál az összes magistratus, városi negyven esküdtés és a polgárság várta, kiknek nevében városi főhadnagy Wagner Frigyes tartott üdvözlő beszédet. A reformált és lutherán felekezetek tanoncjai zászlókkal illető tanintézetek előtt voltak felállítva. A román tanuló ifjuság nem mutatta magát.

Estve fátylasmenet vonult a tanácsházától le a comes szállása elé, hol a Rákóczi-indulónak elhallgatása után sorakozván ref. tanodánk énekkara tisztelgett. Magyar nyelven üdvözlő beszédet Dané István tartott, melyre a comes helyettes hasonlóan magyar nyelven felelt. Az ezt követő zene- és ének-szó után erdmester Stengel Dániel szólalt fel német nyelven. Beszéde annyiban bír érdeklél, mennyiben a comes helyettesnek alkalmat nyújtott az erre német nyelven tartott feleletében teljesen megczáfolni. Kitént a St. D. beszédéből a törekvés, hogy ő és elvtársai a comes helyettes csakis provisarius hivatalnoknak tartják jelenlegi állomását, remélik s elvárják a magyar kormány szabadelvű, alkotmányos érületétől, hogy a jelenlegi provisarius helyzetből, alkotmányos állapotba vitetnek át, autonómiajuknak sérelme nélkül, hogy miként behivatásukkor unns sit populus a város usque ad Daraus, hogy így, miként ad retinendam coronam behívott őseik, képesítve legyenek hivataluknak megfelelni. Beszédének egyes mozzanatait igen helyes tapintattal fogta fel a comes helyettes. Feleletében kiemél, hogy igaz ugyan, miszerint ad retinendam coronam hivattak be őseik, de ezen hivatástól utóbbi időkben nagyobbára eltértek s hivatásukkal éppen ellenkezőleg a koronának megsemmisítésére törekedtek, azonban remélik, hogy, miként már is annyian mutattak megtérést a magyar kormányknak, s legfőképpen az idő szellemének, sikerülni fog azon keveseket is megtéríteni, kik nem a magyar korona épségben maradásától remélték boldogságukat. Hangsúlyozta a szabadságot, törvények előtti egyenlőséget, s ajánlotta különösen a testvériséget, hogy a fogékony keblekben a kormányknak jó, üdvös intentioi eredményre juthassanak. A szívből eredt éljenzés után soká várakozott még a tisztelgő népség azon hiszében, hogy már román szónoklat fog következni, de nem mutatkozott senki is a románok közül, a ki szónokolni kívánt volna, tehát mi is ének- s zeneszó mellett eloszlottunk.

Másnap, május 11-kén a tanácsai hivatal szemléltte meg a comes helyettes, s miként a jelen voltaktól hallottam, oly szakavatottsággal, mintha teljes életében hivatal szobában lett volna foglalkozása. Ezt bizonyítja azon körülmény, hogy a vizsgálat délutáni fél két óráig eltartott, a nélkül azonban, hogy az nap teljesen bevégeződhetett volna. Ezután barátságos ebédre gyűltünk össze a Széchenyi-szállodában, melyet a szászvárosi polgárság rendezett magas vendége tiszteletére. Alig ültünk azonban le a mintegy 88 terítékű asztalhoz, midőn zugás támad az étteremben, s mindenfelől hallom kiáltani, hogy égés van. Csakugyan átkos kéz a tegnap estvéli szónok ref. lelkész Dané Istvánnak gyújtotta meg csütört. Ijedelmünkét növelte azon körülmény, hogy éppen az égés alkalmával nagyon is fűjt a szél; csakugyan sikerült az oltók buzgóságának s még inkább a közbejött jötevé esőnek a tűz terjedését meggátolni, úgy, hogy áldozatul csak is említett csűr s egy színeske esett.

Ezen égés ötletéből mindnyájunknak eszébe jutott a gymnasiumnak fölszentelése s a tanári értekezlet ünnepélyére ezeltől pár évvel ugyancsak a Széchenyi-teremben megtartott diszbed. Akkor is, miként most, étkezés közben riadtak fel a vendégek, akkor is közvetlen szomszédságban próbáltott el a demonstratio, s ha a tűz elég korán észre nem vétetik, az akkor fölépült gymnasium, mely fedelét gyújtotta volt meg, közvélemény szerint, egy fölbérelt gonosztevő, a körülötte fekvő épületekkel egyetemben bizonyosan leégett volna. De, mert talán Isten nem engedti, hogy az irigység, aljas rosszakarat, gyáva alatomosság mindentűt célt érjen, menekültünk mindannyiszor nagyobb kár nélkül.

Ezen eset megzavarta, lehagolta társaságunkat, s később is, hogy ismét visszatértünk, megtetszett, hogy nincsen meg az a jókedv, melyre jogosan számítani lehetett volna. Megtartattak ugyan a hivatalos toasztok, de észrevehető volt a feszesség, a vontatottság, melyet sem a pohárköszöntők, sem a vendég-sereg többé levetkezni nem tudott. Volt pohárköszöntés a koronázott király s

királynéra, a magyar miniszterumra, a comes helyettesre, a királyi biztosra, Deák Ferenczre, a nemzetek egyesülésére, országgyűlésre, mondhatom mind megannyi talpraesett toasztok!

Legérdekesebbnek tűnt fel az akkor mondott toasztok között az, melyet helybeli luth. lelkész Metz Ferdinánd tartott, mennyiben ismét a comes helyettes fölköszöntését idézte elő. Metz Erdélynek Magyarhonnali uniojáról beszélvén, hasonlítottá Erdélyt a menyasszonyhoz, ki hatalmasabb völgyéne által kényserítettik egy oly házassági szövettel, melytől idegenkedik, mely iránt aggodalmakat érez, de reméli, hogy Magyarhon a hatalmas völgyéne nem fogja hatalmának egész súlyát fölhasználni, gyengébb menyasszonyának teljes elnyomására. Reméli, ha most még az aggodalmakat igazoltatnak is találja, idővel kibékülendek sorsukkal azok is, kik jelenleg a dolgot új helyzetébe se-hogy sem találhatják bele magukat. Ezután a comes helyettes köszöntött s először is megczáfolta azon nézetet, mintha Magyarhon csak most akarna Erdélyre házassági frigyre lépni, azt állítván, hogy Magyarhon és Erdély között régi házassági viszony létezik, mely csak is a mohácsi katasztopha következtében szakítottott meg, s ha már kedvezőbb idők mutatkoznak ezen viszony unjonnan fölvetelére, nem lehet mondani, hogy a viszony folytatása egy új frigynek megkötése lehetne. Beszéde folyamában észrevehető elkeseredéssel nyilvánítá, miszerint jól tudja, hogy vannak olyanok is, kik őt (a comes helyettes) oda kívánák, hol a bors terem, de azért ő eddigi nézetéhez, elveihez híven, rendületlenül fog hivatása pályáján haladni, melyet elébe a koronázott király s a magyar kormány bizalma tűzött ki, mert hiszi és reméli, hogy azon út, melytől a törvényhozás s a kormány követ, egyedül képes általános boldogságot előidézni.

Még volt ezután is néhány pohárköszöntés, de mert mind igen hasonlítottak más alkalmi beszédekhez, hallgatással mellőzöm azokat, s csupán annyit jegyzek meg meg e diszbedről, hogy sokkal lehangoltabban oszlottunk el, mint a minő remények között oda sereglettünk volt.

Megérkezése napján házigazdájánál volt a comes helyettes esteledve, másodnapon S. J. volt Kreisrichtsrath s jelenlegi tanácsnok hivta meg est-ebédre, azon ember, ki a közlebbi napokban, midőn a volt comes elmozdításáról s a jelenleginek helyettesítéséről volt szó, mint Szászváros székekének universitási követe, utasításának daczára is pártolta a Trauschensfeld-éle indítványt! Általában feltűnt volt ezen embernek a megérkezés perczétől a comes helyettes körüli sürgölődése, ki az előtt elvével össze nem férhetőnek találta az elfogadó kisérthez csatlakozni, ki a diszbedből részvételre csak az utolsó perczekben határozta el magát! Vagy közleleg azon idő, midőn, mikép a comes helyettes mondotta, a most még kétkezők is kibékülendek a mostani körülményekkel, vagy talán és még inkább azt kell hinnem, vannak rugékony elvű emberek, kiknek egyedül hitők önérdékükben áll. Hiában! nagy szerencse az mégis, ha az ember minden kormányrendszeren keresztül meg bír állani a lábán, s a zsirosabb koncokat magának harizsálni elég ügyességgel bír.

Említett estebédre csupán altsachsok voltak meghiva, hogy mikép mulattak s mivel tölthették el az időt éjfélt után 2 óráig, arról tudomásom nincsen.

Harmadnap május 12-kén az egyes, ugynevezett székírótság vétetett szemle alá, s annak végeztével a bürtönöket vizsgálta meg a comes helyettes. Itten lakozó rokonánál elköltött ebédkezés után a lövöldében rendezett diszlövészet megsemlélésére volt a kimenet, melynek végeztével ismét a házigazdánál Schenk Józsefnél volt barátságos búcsu-estebéd.

Május 13-án reggeli 8 óra tájban a magistratusól és communitástól vett búcsut a comes helyettes, szívökre kötvén a m. kormány intentiojának pártolását, elmozdítását, a házigazdát maga mellé kocsijába véve elutazott Szász-Sebes felé többeknek kíséretében.

Legjobb áldásunk kövesse utjában, pályáján! Kívánjuk, hogy küldetése célját elérje, hogy sikerüljön nekie a m. kormány törekvéseinek utját kelölleg kiegyenlíteni, s a királyföldön lakó népeknek testvéries egyesülését kieszközölni; de mind addig, míg egyfelől egy elhízott bureaucratia szerénytelen önérdéke, másfelől bizonyos törekvésék, büntetésre méltó gravitatio, betölthetetlen kívánalmak tapadnak legjobb szándokához, bajosan hiszem, hogy erős akarat, tántoríthatlan szigor nélkül hivatását betölthesse.

Hogy minő benyomást gyakorolt a comes helyettes körünkben megjelenése népkünkre, arról s még egyebekről is írni fogok későbbre, ha a szerkesztő úr megengedi.

Nagy Imre.

Gy.-Fehérvár, maj. 8. Török Dániel városi országos képviselő és megválasztott polgármester urnak tegnapelőtt történt bevonulása s tegnapi beigtatása a legszebb polgári ünnepélyekre szolgáltató alkalmat. Az általános részvét és folytonos lelkesedés kedvezően jellemzik a népszertiséget, melynek az ünnepelt férfin neve e városban eleitől kezdve örvendett. A polgárság a nála is

érezhetőkké vált, s azért forróan óhajtott városi és közeleti reformok legszebb reményeit kötő ezen polgári névhez, s lelkesedése azért nem csökken, mert ama szép reményei mindaddig csupa remények maradtak.

Folyó hó 6-kán nemzeti lobogók ékíték a piaczosabban fekvő házakat, s az estére hajló órákban mind kíváncsiabb publikum csoportosulása vonja magára a programmal ismeretlenebb polgárfigyelmét; végre 7 óra felé egy pár esővert banderista föltünése jelenti az ünnepélyes menet közeledését. A robogó kocsik beérkeznek, a döngő „éljenzések,” a zene hullámzó indulója, a taraczkok ropogása — mind azt értetik, hogy Török Dani, az óhajta várt új polgármester megérkezett. A közönség a tanácssterem felé tolong. A vendég a zöldasztal föhelye felé lép. Kovács Elek főbíró fogadja rövid beszédében ezen város alkotmányosan választott első polgármesterét, üdvözlélvén s kívánván, hogy neve a gy.-fehérvári évkönyvekben kitörölthetlennül ragyogjon. Erre az ünnepelt férfin azon öröme és hálának, melyet a haza és abban e város önkormányzatának visszaállítása fölött különösen most érez, ad kifejezést, szabatos, kerekded beszédében programmszerűen érintvén a szellemet és irányt is, melyt, mint ezen városi helyhatóság élére megválasztott polgár a közjó és előmenetel érdekében követni s követetni kíván. A jó benyomást okozott beszéd után a polgárság eloszlott. Nehányan a polgármestert a „nemzeti szalodába” kísérték soupera. A dolgok intézői merőben közönyösnek gondolták azt, hogy az enyedi volt hivatalársai s barátjai által idekisért vendégnek vacsorája néhány hivattottabb helybeliek sorakozása által társasabbá válják, mint a minővé, minden későbbi ebredés daczára, vált.

Tegnap, 7-kén, 11 órakor ment végbe Török Dániel urnak polgármesteri állomásába való beigtatása, melyen a város minden rendű és rangu polgárai jelen voltak. Lelki élvezet volt ez ünnepélyes színtű s különösebb decoratioju közgyűlésben részt venni. A polgármester egy küldöttség által a gyűlésbe meghivatván, megerősítő okmánya felolvastatik, erre az eskü szavait átérzést és határozottságot lehelő emphasisissal mondotta a főbíró előolvasása után; a város pecsétjei (Gyula- és Károly-Fehérvár város) átadatnak s most következik a polgármesternek jól átgondolt, melegen átérzett, és mert szépen előadott, azért jól hatott székfoglalója és beköszöntője. Erre a polgári közönség nevében id. Jeney István aljegyző szépen kidolgozott s írásból olvasott beszéddel köszönté az unjonnan beigtattott polgármestert. Az „éljenzés” után a hivatal átadására tűzött ki határnapot a polgármester, mire a szép és a városi közeletet új korszakba vezető s azért sokáig emlékezetes gyűlés eloszlott.

Délutáni 2 órakor diszbedhez kellett volna ülnünk, de ezt a rendezőség iránti elismerésül, legyen megjegyezve, csak fél négy órakor tebettük. Az előre 4 forintra szabályozott, de méltán eljett árnak 2 forintra lett csökkentése által létesült azon szép társulási eredmény, hogy a polgári önérték és szabadság e lakomáján mintegy 200-an vettek részt. A diplomatus és későbbi jókedvszülte pohárköszöntőknek alig volt vége-hossza. Legtalpraesettebb volt a főpolgármester felköszöntője király ö Felségére, mely egy néhány jól találó verses mondatból állott. Ezenkívül az orozslány-rész Éltes K. theol. tanárt illeti. Banquette után a polgármester haza kísértetett szállására, hol a homályos estend óráiban fátylaszenével tiszteltetett meg, mint szintén a várbn Barts F. kanonok ő nsga is, ki, mint választási elnök, pártatlan magatartása által a polgárság előtt igen szép népszertiségre tett szert. Benső örömmel lehetett e pár napon észlelnünk városunk különböző elemű polgárságának testvéries összesimulását. Vajha ez minden körülmények közt állandó maradjon!

KÜLFÖLD.

OROSZ-LENGYEL ÜGYEK. Az „Augsb. Allg. Zig“-nak a lengyel határszélről f. hó 10-ről következőket írnak:

„A lengyelek, még a poroszországiak közt is, ismét nagy izgatottság uralkodik; ama beszéd, melyet Czartoryski László herczeg Londonban tartott, gyújtó hatást tett, s a mindennemű ábrándképek ismét gomba módjára teremnek. Minden szem Ausztria felé fordul, s Galiczia amaz ígér-földé, honnan fog legközelebb Lengyelország fölámadása bekövetkezni; holott pedig Galiczia oly kevés egész-séges erővel bír, s annyira szét van zítálva, mint talán egyetlen más tartomány sem Európában; mivel ott még most is csupán „urak s rabszolgák” léteznek. Azonban éppen ezen állapot az, melyet az aristocrata fenntartani óhajt, bármily merev legyen is azon ellentét, melyben az a többi Európa társadalmi alakulásával áll. Czartoryski tanai, bármily képtelenek legyenek is azok, a lengyelek közt mindinkább tért nyernek, s azok valóban azt hiszik, hogy Franciaország s Ausztria legközelebb Oroszország ellen fordítandják fegyverüket. Poroszország önként engedni fog, s a poseni nagyhérezegéget, valamint a Vistula melletti tartományt, a keleti tengerig, harez nélkül átengedendi! Akkor Napoleon herceget, vagy valamelyik ausztriai főherceget

fogják az új trónra meghívni, kibez azonban csak addig fognak hívek maradni, míg azt hiszik, hogy saját lábaikon is megállhatnak; a mikor aztán azt félrevetendik. Véleményünk szerint a lengyelek ilyen nemű declamatiók által csak önmaguknak ártnak; mivel ezáltal saját tehetetlenségüket tanúsítják, s minden reményüket pusztán a külföldben helyezik, mely nehezen fogja valaha fegyvert fogni csupán Lengyelország helyreállítására végett. Poroszország minden ilyen politikai ábrándképpel szemben nyugodtan fog maradni, mivel Posen tartományában a német elem már is túlyomó; s a Visztula melletti tartományról, annak kevés lengyel kerületével, éppen szó sem lehet. Azonban az orosz politikára a lengyel mozgalmak félreismerhetlen, s a lengyelekre nézve vésteljes befolyást gyakorolnak. — Az excentricus „Golosz“ tanai mindinkább tért nyernek, s tudnak, s tudni akarják, hogy még maga a fővilágosodás minisztere, Tolstói is sajátjaivá tévé azokat. — Most már belátják ugyan, hogy az eddigi kisserült faggatásuk nem igen alkalmasak a russificálási mű előmozdítására; azonban e helyett a lengyel aristocratiától mindinkább elvonják a nagyföldbirtokot; az összes lengyel állam javak orosz katonák s érdemes polgári hivatalnokok számára ajándékoztatnak el, s szinte az összes elkobzott jószágok megvásárlás útján német kézbe jutnak, s az ily jószágok száma naponként növekszik. A legújabb népszámlálás szerint a lengyel királyságban több mint 200,000 német lakik külföldi útvelél, a kik tehát nem orosz alattvalók, s ehhez járul még 419,850 zsidó, kik mindnyájan a kormány hű alattvalóinak tekinthetők. A vidéki lengyel lakosság az úgynevezett főbb nemességben van összpontosulva, mely most már csak 4986 főből áll; az alsóbb nemesség — a schlachta — egészen el van szegényedve, és semmi jelentékenységgel sem bír, s az eddigelő szabaddá lett másfél millió robotos paraszt nehezen lenne hajlandó arra, hogy magát továbbra is az aristocriát eszközül hagyja felhasználtatni. E szerint az orosz kormánynak nem kerül többé nehéz munkájába az ország elnemzetlenítése. — Feltűnő lehetne azon tény, hogy az orosz hatóságok, a „Golosz“ minden ingerlése dacára, a németek irányában folyó engedelkenyek; noha tudva van, hogy az ó-orosz a szemmelleg fölülte álló németet nem kevésbé gyűlöli, mint a lengyelt; azonban a kormány, mely Franciaország s Ausztria irányában bizalmatlansággal viseltetik, azt hiszi, hogy Poroszország barátságát nem nélkülözheti, s attól fél, hogy ez utóbbit fogná koczárta tenni, ha az országban lévő németeket feltűnőleg el akarná nyomni. Így p. o. még azon rendelet is, mely az orosz nyelvnek a keleti tengeri tartományok falusi iskoláiba való behozatalára vonatkozik, halgatóság visszavonatot, s Lengyelországban a német iskolák alakításának útjába semmiféle akadályt sem gürdítnek; csak hogy az orosz nyelvet kötelezett tanítárgyul kell fölvenni. — A hivatalos „Dziennik“ szerint Lengyelországban ujjolag nagyszertű majoratus-adományozások történtek oroszok számára. Így egyedül Milutin 21 jószágot kapott erdőségekkal együtt. Az öszre kiütött második ujjezozás ezer férfi lélektől 7 re szabatot ki.

ANGOLORSZÁG. Az alsóház f. hó 11-dikén tartott ülésében fontos dolgoknak kellett történni, mert a f. hó 12-kén kelt londoni távirati hír szerint a királynő a Gladstone harmadik határozati javaslatában indítványozott feliratra már a választ is lektüldötte az alsóházak. E királyi válasz azt mondja, hogy ő felsége bizik a parlament bölcsességében, s teljességgel nem kívánja, hogy a korona előjoga akadályul szolgáljon az ir államegyházra vonatkozó törvényhozásban. Ez úgy hangzik, mintha Disraeli úr — ki, mint a korona legfelső felelős tanácsadója, szükségképp befolyt ő felsége válaszára — mégis megsokalta volna az ellene támadt vihart, s most már szükségesnek tartaná „motos componere fluctus.“ Egyébiránt erre nézve a legközelebbi napok nagyobb felvilágosítást fognak hozni, mint a minőt egy-két rövid, s nem mindig értelmesen fogalmazott táviratból meríteni lehet.

Időközben a harc élénken foly a sajtóban Disraeli úr mellett és ellen.

A tory lapok, mint a „Standard“ s a „Herald“, igen heves támadásokat intéznek az ellenzék ellen, hogy Disraeli f. földzessék; azonban a közvélemény nagyon föl van ingerülve Disraeli ellen, a mint ez a „Daily News“ s a „M. Post“ cikkeiből is kitűnik. A „Daily News“ ugyanis így ír:

„Azon látvány, hogy Angolország első minisztere az alsóházat az országban zavar előidézésével vádolja, benn indignatiót gerjesztett, s külföldön bántalmat fog előidézni. Ez — mint Gladstone mondta — példátlan eljárás. Ama méltó bántalmat, melyet a szárazföldi szabadelvű politikusok Angolország parlamentáris intézményei irányában éreznék, hihetőleg kemény csapás fog ejteni. A Disraeli által elfoglalt hamis állás magától is eléggé szembeütöl. A mult esztendőki ülés kezdetén folyt viták s szavazások alatti távolléte s makacs hallgatása elegendő bizonyítékul szolgált arra nézve, hogy — noha ő még mindig a korona első minisztere — lemondott, vagy letétetett az alsóházi vezérségről. Mindazáltal a távollét s hallgatás még legesekélyebb hibái. Jelenléte s beszéde több kárt tettek. Azok az előbb lenyugodt viszályt világosra hozták. Még inkább súlyosbították a helyzet nehézségét azon, Disraeli által gondosan terjesztett hi-

rek, hogy ő — noha a parlament által megtagadtatott — a korona támogatásában részesül. Azok nagyon igazolják azon erős szavakat, melyekkel Bright a parlament indignatióját fejezte ki. Fox — Burkehoz intézett egyik levelében a toryk roppant hatalmáról beszél, midőn azok természetesen fejükkel, a koronával vannak egyesülve s a páp-ság által lelkesítve. Disraeli mindent elkövet, hogy régi szövetségét helyreállíthassa. A magas egyház-pártiak, disszenterek sat. közti szövetkezésre vonatkozó állításai s azon jóslatai, hogy az ir államegyház megszüntetése esetében az összes protestáns felekezetek a római egyházba fognak beolvadni, a protestánsok félelmének fölgerjesztésére vannak irányozva. Ő nyomorúan vereséget szenvedett, s annak tudata, hogy minden haszon nélkül nevétségessé tévé magát, indítja őt ama méltatlan kifakadásokra. Disraeli nem egymaga gyakorolja ezen mesterséget, hanem társait is saját mintájára növeli.“

A „M. Post“ így nyilatkozik:

„Disraeli gúnyosan szemére veté a háznak zajongását; s azt mondá a szabadelvű pártnak, hogy a házban legközelebb előfordult zavaros jelenet előre jelzi ama zavart, mely az egész országban fogja keletkezni, mibelyt a javaslatoknak gyakorlati hatály adatnék. Ennél alaptalanabb s szándékosan sértőbb szemrehányást nem lehetett volna tenni. Ama rövid szünet alatt, mely Disraeli beszédére következett, mielőtt az elnök a kérdést fölveté volna, Bright fölkel s igen heves philippikát tartott. Miután azzal vádolá Disraelit, hogy megváltoztatta meggyőződését az ir államegyház megszüntetése tárgyában, kiméletlen szigorral ostromozá őt, az általa a mult héten követett eljárás miatt, midőn helytelen tanácsot adott fejedelmének, s azon módot, melyen amaz emlékezetes audientia folyamat közlé a parlamenttel. Ez utóbbi Bright-ot szolgál gyanánt tünteté föl; s az előbbi majdnem áruló gyanánt bélyegé meg. A nélkül, hogy azt álitná, hogy a miniszterelnök megosalta a királynőt, Bright őt azzal vádolá, hogy nem tett oly hű előadást, minőt tenni kötelessége lett volna. És erre következett ama rendkívüli hatályú kifakadás.

„Azt mondom, hogy azon ember, ki a fejedelmet egy ily nagy harc elterébe állítja, ki az ir népre mutat, s ezen házban azt állítja, hogy annak királynője tartja ama zászlót, mely alatt mi — az Irland iránti vallási jogosság elleni — vagyunk csoportosulva, azon miniszter, ki ezt teszi, igen nagy büntényt követ el saját fejedelmé s hona irányában, s hogy semmiféle bírnév s dicsőség — mit egy miniszter ilyenemű eljárás által nyerhet — nem fogja azt az utókor előtt fölmenteni a hona elleni egyik legsúlyosb vétéség alól, mit csak egy első miniszter elkövetethet.“

Uly modoru nyilatkozatnak semmiféle commentarra nincs szüksége.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A pénzügyi bizottság az adóbehajtás, telekadó, házádi és jövedelmi adó feletti tárgyalásait befejezte. Az adó évnegyedenként fizetendő, és pedig az évnegyedek közepén. Késedelem esetén késedelmi kamat fizetendő, előre fizetés esetében 4% kamat leszámítatik. — A házbéradó ott, a hol eddig divatozott, fenntartatik. Budapestben 24%, nagyobb városokban 20%, kisebb városokban 15% a közbértől, de Pesten 15% máshelyütt 39% levonással a bruttójövedelemből. A kisebb helyeken megmarad a házosztályadó, és pedig fog fizetni 1 szoba 60 krt, 2 szoba 1 frt 60 krt, 3 szoba 3 frt, 4 szoba 5 frt, 5 szoba 8 frt, 6 szoba 10 frt, 7 szoba 13 frt, 8 szoba 16 frt, 9 szoba 20 frt, 10 szoba 24 frt, 11 szoba 28 frt, 12 szoba 32 frt. Ezentul minden szoba 2 frt 50 krt. — A telekadó iránt már nem hoztak végeles határozatot, csak azt kimondták, hogy Horvát-Tórorszában egyelőre a régi rendszer fenntartatik. — A jövedelmi adó a javaslat szerint fogadtatott el. Kivételnek a jövedelmi adó alól a királyi civilistája, a külföldi követek és az államhivatalnokok napidijai. Azon módosítvány fogadtatott el, hogy a 6000 frtnál magasabb jövedelemtől 100 frt után ne 5, hanem 10% vétessék, és hogy haszonbérletnél a haszonbérösszegtől ne 3%, hanem 2 1/2% követeltessek. Honoratiorknál nem állandó 15%, hanem 12—20%. Iparosok és kereskedőknel ne állandó 20%, hanem 15—20% a lakbértől, és tekintettel a családtagok számára. A jövedelmi adóbizottmányt az adósok és a fiseus együtt választják ugyanigy a reclamatióknál. Az adóbevéltást kívánatra a fél személyesen megjelenve köteles teljesíteni.

— A magyar történelmi társulat első ünnepélyes közgyűlését f. hó 14-én tartá nagyszámú hallgatóság előtt, melynek nagy részét a fiatal-ság tévé. A megnyitó beszédet a társulat elnöke gr. Mikó Imre tartá, utána a társulat állásáról s történetéről Thaly K. titkár tett jelentést; Toldy, Wenzel, és Romer pedig tudományos felolvasásokat tartottak.

— A májálisok megkezdődtek. Az unitarium collegium ifjúsága járt elől, s tegnap nagy-szerű májális színhelye volt a monostori erdő, melybe egy kis város látszék kiseregleni; ott volt a hosszú útjára ma induló missionarius mister

Dall is, kit megérkezével lelkesült éljenek közt emelt vállaira a fiatal-ság s vitt a főhelyig, hol, Simény D. tanár tolmácsolása mellett, meleg szavakban köszöntö meg az egyik ifju szónok által kifejezett részvétet. Delután 4 óra tájt a Rákóczi-induló hangjai s harsogó éljenek közt kir. biztos ő nmltgát fogadták; nemsokára ezután a nemzeti zászlókkal díszített térre több fényes fogat érkezett főbb rangú hölgyeinkkel; szólt a zene s diák ember, polgár leány és főrangú hölgy kedélyesen taposták együtt a természet viritó szönyegét, a még nyirkos zöld gyepet. Nyolcz óra után kezdett oszlani a mulató sereg, s nem sokkal előbb távozott kir. biztos úr is. Nem hagyhatjuk említetlenül a feltűnően hosszú asztalt, melynek egyik végétől a másikra nem hatott a szónokok hangja, s mely mindamellét dűsan terhelve volt, mi valamin a minden tekintetben kielégítő elrendezés ez ünnepély egyik legterhesebb részében osztozó gazdaszonyainak, Berde Aronné és Ürmösi Sámuelné urasszonyoknak érdeme. Az idő, mintha csak megbánta volna az unit. ifjúsággal tavaly elkövetett gorombaságát, kiválólag kedvezett.

— G a j z á g o meggyilkoltatásáról, írja az „U.“, mely annak idején nagy sensatiót gerjesztett vala, érdekes részleteket közölhetünk. A büntényt elkövetők egyike, névszerint Rupa Samoila fenesi cigány, tudvalevőleg elfogatott. Vallomása szerint a gyilkosság következőleg hajtatott végre: Gajzágó este Kolozsvárról Fenes felé indulván, a Rákóczi-emlék közelében egy lovas szekér rohand vele szembe, melyről „megállj“ kiáltás hangzott. Gajzágó kocsisát kitérésre nógatta. Erre a szembe jövő szekérről őt férfi ugrott le, s Gajzágó szekere körül-fogták. Egyik közülök a kocsisat ragadta meg, mire ez felkiáltott: „ne bántson Péter bácsi, hisz mi vagyunk!“ „Rupa Péter szintén fenesi cigányhoz valónak intézve e szavak, ki szintén be vala fogva, de megszökött.“ E felismerés a kocsisnak életébe került, mert rögtön köteleit hurkoltak nyakára s megfojtották. Gajzágó hosszasan kízdött a rablók-kal, kik a közben neszt hallván, száját vizes kendővel betömtek s saját szekereére tévé, minthogy azt, a melyen jöttek, a hatodik férfival Kolozsvárra előre küldték, a k-monostori erdő alá vitték. Ott a szekeret egy árokba beállítva, másnap estig tanakodtak: életben hagyják-e, megöljék-e őt? A határozat az lön, hogy este aztán Gajzágót is megfojtották. Ugy indultak következő hajnalban a holttesttel a Mezőségeen át Teke felé, s ásták el azt az erdőben, hol később megtalálták. A kocsis hulláját, mint tudva van, fő nélkül a Szamosba lökték; Gajzágó szekere pedig eladás útján Dicső-Szent-Mártonba került.

— Pestmegye képviselő testületének f. hó 14-ki ülésén a körösi eseményeket illetőleg elhatározták, hogy a kecskeméti bünyenyítő törvényszéket Körörsre delegálják, hogy szigorú vizsgálatot tegyen s ennek eredményéhez képest hozza meg az ítéletet. Befogatott eddigelé mintegy 25 ember, köztük van Szabó János, a zavargók vezetője is.

* A dézsi bostrányról, melynek áldozata egy növendéklyuka ártatlansága, mely egész eravallt idézett elő stb. újabb részletes leirást vettünk és pedig — hitünk szerint — elfogultan kézből. Ebből értesülünk, hogy a méltóságos királyi tábla ezen bünyvádi esetre vonatkozólag a városi tanács helyett nemes Belső-Szolnokmegye törvényszékét delegálta a vizsgálat folytatására, s midőn a tanács ez ellen a hétszemélyes táblához recurrált, az elutasított s az egész ügy átadatott a megyei törvényszéknek ellátás végett. Nem kételkedünk, hogy nemsokára hiteles nyomozások eredménye fogja constatalni a bünyös kitétt. E tudósításból örömmel vesszük tudomásul, hogy Dézs értelmes polgársága hiven a város régi józan közszelleméhez, egész határozottsággal fordul el az ott is megkísértett szélső-baloldali izgatásoktól. A mi Turbucz Ferencz ügyét illeti, mely sajátzeri mellékkérdést képez, örömet elfogadjunk tudósítónak aziránti biztosítását, hogy T. a házának egy hasznos és becsületes polgára, ki a kiseddövői nemes pályán a nemzeti mívelődés érdekében jó szolgálásokat tevén, a dézskörnyéki s városi közvélemény méltánylását vívta ki, s hogy kötelessége teljesítésén túl nem ment, midőn engedett a szerencsétlen leánya anyja kérésének, hogy menjen el vele jelentést tenni, mert ő fél, hogy nem lesz ereje elbeszélni. Egszerint tudomásul vesszük azt is, hogy midőn a nevezett kiseddövőt párbajra hívták, ez ünnepélyesen kijelenté, hogy becsületsértést elkövetni nem kívánt, de ha akarhatja ellenére elkövette volna is, bocsánatkérésre, megkövetésre kész; s hogy nem tekintve, miképp a lovagias elégtétel-adásnak két neme van az egész világon, s egyiknek a nevezett kiseddövő eleget tett, a megkövetés iránti nyilatkozata után is párbajra kívánták kényszeríteni. (Itt már becsületsértésről kellett volna felállítani.) A néptanító aztán elfogadta a párbajt, s nevében mlgs V. kapitány nyílt időben megjelent a sérelmes fél segédjével, kit nem találván otthon, levelet a hagyott hátra. Azonban márczius 28-kán Dézs választott közönsége gyűlésben tárgyalta a kérdést, s egyetlen szavazat kivételével Turbucz mellett nyilatkozott. Ezután következett a sérelmes fél fellépése revolverrel és olmosbottal a kiseddövő-dában, s ennek folytán a vak láma és ingerült nép összecsozdulása, a hat töltényű revolver elvéte-

ték, s a népet éppen a két Turbucz-testvér esende-sítette le. Végre ápril 24-én casinogyűlés tartott; 120 tagból 41 volt jelen; Sz. P. vádiratot olvasott fel T. ellen; szavazást sürgettek; mlgs Torma István, Weér Zsigmond, Weér György, Boér Károly, Tatrasi Ferencz, Lészai László, dr. Szűcs Sámuel stb. összesen 16-on óvást jelentettek és nem szavaztak; s így a néptanítót kiszavazták, az egylet köréből kizárták nyilvánították. — Ennyit e mellék-kérdésre nézve kivonatilag, s bocsánatot kértünk, hogy e két ivnyi leirást nem közölhetjük, miután az a főkérdés körül fonódik, melyet még kevésbé kívánunk tárgyalni. A tényállás ezen száraz és kiméletes kivonatozása után, óhajtjuk, hogy e szomorú ügy mielőbb végét érje, s ártatlanul senki se gyanúsíttassék, se ki ne zárássék a társaságból. A vitát ez ügyben lapunk főrovatain belől bezártuk nyilvánítjuk. A kéziratot visszaküldjük.

— Alamorról értesítenek, hogy az ottani olvasó-egyletnek a közel fekvő Vizakna városa és környékéből is 27 tagja van, könyvtára 236 kötetből, többnyire a magyar irodalom legbeesebb termékei. Ez egylet az ottani magyar ajku értelmiségré nézve megbecsülhetlen szellemi közlekedést tart fenn. Tudósítónk hálás elismerést nyilvánít gróf Teleki Sándornak, ki nem csak szívélyesen fogadta tiszteleteli taggá lett megválasztását, hanem kastélyában a könyvtárnak helyet adott, s mig annak helyisége Alamoron lesz, évenként 50 frttal járul. Ezen egylet támogatásához szintén elismerésméltólag járultak M. I. és F. A. urak.

(Beküldetett.) Az „Unio“ idei 54-dik számában az „Unitariusok állami segélyezése“ czimul cikkre azon lap t. szerkesztője csillaggal a következő megjegyzést tette: „Ha az unitariusok felegyháztanácsa maga idejében a költségvetés elkészítése előtt folyamodik a kormánynak, s szükséggeit egész bizalommal felfejti, akkor a kívánt segély — bizton hisszük — nem marad ki a költségvetésből. — Vártuk, hogy cikkirő úr e megjegyzést nem. hagyja szó nélkül; de hiában vártunk, kénytelenítettünk mi reflectálni arra. Mi azt hisszük, hogy az idézett megjegyzés mig egyfelől méltatlanul vádolja az unitariusok egyházitanácsát mintegy kötelesség-mulasztással azért, mert nem alkalmatlankodott oly dologban, mely iránt senki által meg nem kérdezett, melyről különben is fel kellett tennie, hogy a magas cultus ministeriumnak kellő ismeretei vannak, melyben a királyi főkor-mányszék csakugyan adott is véleményt a ministeriumnak, s melyben végre maga a vallások egyenjogúságáról szóló törvény is világos utasítást ad; másfelől az idézett megjegyzést talán a magas kormány sem köszöni meg, mert ez azt tenné, hogy a ki dörömböz, csak annak adatik; azt tenné, hogy a cultus ministerium az unitariusokról, tehát a haza egyik törvényesen bevett felekezetről, nem sokat tud; azt tenné, hogy inkább lehet bizni most is az oportunnus s jelesen a petitionalis eszközökben, mint az elveken s törvényben. — Ilyen következtetéseket lehetne vonni az „Unio“ elvett megjegyzéséből. Mi azonban magát a megjegyzést hibásnak tartván, valamint egyszertien elhárítjuk az abból netalán a nevezett egyháztanácsra háromolható mulasztási vádat: úgy másfelől további következtetéseket sem vonunk abból. Mi hisszük, hogy az „Unio“ t. szerkesztője is, bővebb megfontolás után, ezt a csillagát szivesen számíthatná a hulló csillagok közé, melyet t. i. homolyan véve nem is kell csillagnak tekinteni.

Több unitarius. — Az „Ung. Ll.“ jelenti, hogy a magyar közlekedési ministerium a következő vasutvonalak előmunkálataira adott engedélyt: Pestről Szabadkán s Vukováron át Spalatoba kula-ujvidéki szárny-vonallal. Engedményes: Zichy Jenő gróf és társak. — N.-Kikindától N.-Beeskereken és Perlaszón át Panesovára és Bezdántól Zombor, Petrovács és Ujvidéken át Perlaszra. Engedményes. egy évre, Zichy Jenő gróf és társak. — A Svidnik-Varanó-Ujhely, avagy Svidnik-N.-Mihály-Kapos-Csoa és Eperjes-Hanusfalu közt. Engedményes, egy évre, Gollasovsky László és társak. — Dombóvárról Kaposváron át Zákányba és Dombóvárról Tolnán át Szegszárdig s a Dunáig. Engedményes, egy évre, Somssich Miklós és társak. — Kolozsvárról Brassóig, illetőleg az oláh határig. Engedményesek, egy évre, Bánffy Miklós és Károlyi Ede grófok. — Komáromból Érsek-Ujváron, Nyitrán és Trencsinen át Zsolnágig. Engedményes, egy évre, Justh József. — Eperjesről Przemisl-ig. Engedményesek gróf Andrassy Manó és társak, félévre. — Sárvár-Körmend és Szombathely között. Engedményesek, egy évre, Tuluk és társak. — A budai hídfőtől Albertfalva, Promontor és Kis-Tetőnyen át N.-Tetőnybe vezető lóvonatu vasutra. Engedményesek, egy évre, Grabovsky György és társak.

— Ő Felsége az alább névszerint elősorolt erdélyi felegyeknek hátralévő büntetésük idejét egészen, vagy részben, s illetőleg elíteltetésük jogi következményeit, kegyelemből elengedte: Háromszékből: Barta Sándor, Dancs Tamás, Dancs Elek, Rákosi András, Benedek Imre, Benedek György, Gyönös Elek, Szakács János, Gyönös Sándor egész büntetését, Tamás József hátralévő büntetésének ideje két harmadát — Fogarasvidék ből: Georg Galatianulu, Tanaszie Metea, Jose Joane Metea, Catharina Binder egész büntetését. — Csikszékből: András István, Kovács Samu, Részeg István,

